

KII L12 Aktiivtöö: AUS MÄNG – FAIR PLAY

Soovituslik aeg: 45 minutit.

Ainetunnid ja teemad:

- **Kehaline kasvatus:** ausa mängu põhimõtted spordis.

Lõimingu võimalus: inimeseõpetus, klassijuhatajatund.

Eeldatavad õpitulemused:

- Õpilane selgitab ausa mängu põhimõtteid ning oskab tuua näiteid, kuidas neid rakendada igapäevaelus.
- Õpilane väärtustab sõbralikkust kaasvõistlejatega ning austavat suhtumist kohtuniku otsustesse.

Vajalikud vahendid: tööleht "Lugemismaterjal: Aus mäng".

Infoks: spordiga tegelemise ja võistlemise muudavad meeldivaks reeglitest kinnipidamine, kaasvõistlejate austamine ja nendesse sõbralik suhtumine – üheskoos spordist rõõmu tundmine on oluline liikumisharrastuse kujunemisel ja selle väärtustamisel. Seetõttu on tähtis, et õpilased mõistaksid, et ausa mängu põhimõtete tundmine ja nendest kinnipidamine on tähtis kõigile spordis osalejatele. Kooli kehalise kasvatus tunde ja ühiselt võistlustel osalemine pakuvad palju võimalusi reeglite õpetamiseks ja õpilaste tunnustamiseks ausa mängu reeglite järgimisel.

Loe ka:

Aus mäng www.olympiaharidus.eu

Unger, J. (1995). Sportimisel on reeglid: kehaline kasvatus IX-XII klassile. Kirjastus Koolibri

Töökäik:

0–10 minutit

- Tutvustage õpilastele ausa mängu põhimõtteid ja lugege ette mõned näited, kuidas üks või teine sportlane on silma paistnud kas väga positiivselt või negatiivselt (vt tööleht). Õpetaja valib tekstid vastavalt õpilaste eale ning sobivusele. Võimalusel võib ise näiteid juurde kirjutada, kasutades oma koolis toimunud spordivõistlusi.

10–15 minutit

- Arutlege koos õpilastega järgmiste küsimuste üle:
 - Milliste ausa mängu põhiideedega olete te kokku puutunud?
 - Miks on spordis reeglid? Tooge näiteid individuaalspordialalt ja meeskonnaspordialalt!
 - Miks on ausa mängu põhimõtted olulised?
 - Miks peab austama oma võistkonnakaaslaseid?
 - Miks peab austama oma konkurente?

15–30 minutit

- Jagage õpilased gruppidesse. Iga grupp saab ülesande:
 - Pange kirja ausa mängu reeglid.
 - Mõelge üks näide, kus on kasutatud ausa mängu põhimõtteid (nt rahvastepallis visati ühe õpilase pihta pall, aga kohtunikule tundus, et see oli maapall. Õpilane ise nägi, et tegemist ei olnud maapalliga ning informeeris sellest kohtunikku).

30–35 minutit

- Igast rühmast üks õpilane esitleb kirja pandud reegleid ja näidet ausast mängust. Kui kõik esitlused on tehtud, paluge tervel klassil tuua välja olulisemad mõtted.
- Tehke teemast kokkuvõtte ning andke õpilastele tagasisidet tehtu kohta.
- Tunnustage tunnis või võistlustel õpilasi alati, kui nad järgivad ausa mängu põhimõtteid.

35–45 min

- Mängige klassiga üht liikumismängu, nt *uka-uka* või *luurekas*, ning pärast mängu arutage, kuidas täideti ausa mängu reegleid.

Idee: kasutada lugemismaterjali näiteid nn kindla lõputa loona, jättes võimaluse mõelda loole erinevaid lõpud ning seejärel lugeda ette päris lõpp ja leida seosed ausa mängu reeglite täitmise või rikkumise kohta.

Idee: leidke võimalusi ausa mängu ideede rakendamiseks kehalise kasvatuse tunnis.

KII L12 Tööleht: LUGEMISMATERJAL: AUS MÄNG

Loe näiteid ausa mängu kohta!

Ausa mängu positiivsed näited maailma spordivõistlustelt:

Käib 1976. aasta taliolümpiamängude laskesuusatamise teatesõidu teine vahetus. Liidrina on rajale sööstnud venelane Ivan Bjakov. Läbitud on vaevalt mõnedsajad meetrid, kui juhtub äpardus suusasaapaga – murdub saapa tald. Lähedalasunud prantsuse murdmaasuusataja Gerard Verguet ei kõhkle hetkegi. Kiirustades Bjakovi juurde, kisub ta kiiresti saapanöörid lahti ja annab suusa koos saapaga hädasolijale.

1978. aasta maailmameistrivõistlustel jalgrattaspordis anti esmakordselt välja autasu kõige stabiilsemale jalgratturile. Kuni viimase etapini sõitis kõige stabiilsemana valges särgis tšehh Mihai Klasi. Kuid Varssavi finišis kukutas õnnetu juhuse ta sadulast ja kiirabi viis Klasi haiglasse. Järgmisel päeval toimus Varssavis auhindade kätteandmise tseremoonia. Järjekord jõudis valge särgi auhinna üleandmiseni. Tseremoonia läbiviija kuulutas, et see kuulub eestlasele Aavo Pikkuusile. Saal aplodeeris. Pikkuus läks mikrofone juurde, tõstis käed ja lausus: „Ma olen väga tänulik selle autasu eest. Punktide poolest kuulub see tõesti mulle, aga südametunnistuse poolest Klasi. Ja temale ma palungi selle särgi edasi anda.“

1964. aasta taliolümpiamängudel Innsbruckis oli Eugenio Monti, Itaalia meister bobisõidus, saavutanud parima aja. Ainuke, kes teda võis veel võita, oli inglane Tony Nash. Kuid ootamatult purunes Nashi kelgu jalas. Monti eraldas oma kelgu küljest jalase ja andis selle konkurendile. Pärast kelgu parandamist saavutas Nash rekordaja ning võitis kuldmedali. Monti oli teinud tõeliselt austust vääriva otsuse: igaühel peab olema võrdne võimalus võistluse võitmiseks. Neli aastat hiljem Grenoble'is võitis Eugenio Monti omakorda neljabobide võistlusel kuldmedali.

Ausa mängu negatiivsed näited:

1896. aasta olümpiamängudel Ateenas jäi maratoni kolmanda koha võitja kreeklane Spiridon Belokas oma autasust ilma, kuna oli osa teest läbinud hobuvankris.

1976. aasta olümpiamängudel Montrealis diskvalifitseeriti moodsa viievõistluse vehklemisvõistlustel Nõukogude Liidu sportlane Boris Onistšenko, kuna avastati, et tema mõõga külge oli monteeritud lisanupp, mis võimaldas torget tähistada ka siis, kui seda tegelikult ei toimunud.

2000. aasta paraolümpiamängudel Sydneys võitis Hispaania korvpallikoondis kuldmedali. Toetudes ühe mängija vihjetele, et mitte kõik mängijad ei olnud intellektipuudega, algatati mängijate suhtes uurimine. Selle käigus tuvastati, et suur osa mängijatest olid ilma vaimupuudeta ja ei oleks tohtinud paraolümpiamängudel osaleda.

Ausa mängu näiteid eesti noortesportidist:

Vastseliina noor suusataja Markus Puusepp läbis Haanja maratoni noortesõidul rajakohtuniku vea tõttu lühema distantsi ning tuli võitjaks. Saades kohtunike eksitusest aru, teatas Markus sellest ise kohtunikele ning jäi nii oma esikohast ilma. Talle anti ausa mängu auhind 1998. aasta 28. mail.

Eesti Olümpiaakadeemia 2005. aasta konkursi „Noorte sport ja aus mäng“ võitjaks tunnustati Lennar Sild Türi Gümnaasiumi spordiklubist Järvala. Järvamaa kergejõustiku seeriavõistluse viimasel alal 1000 m jooksus tekkis eelviimases kurvis väike rüselus, mille tõttu tõukas Lennar kogemata oma kaasvõistlejat, kes kukkus. Lennar, nähes kukkumist, võttis hoo maha, ootas oma konkurendi järele ja lasi enne finišijoont tema ette. Selle tulemusena kaotas Lennar seeriavõistluse arvestuses väärtuslikke punkte ning langes koha võrra madalamale.

7-aastane Türi Gümnaasiumi õpilane Yessica Rohtla paistis silma kooli liikluskuu 1. klasside

maastikumängul, kus iga osaleja pidi 25 minuti jooksul maastikul jooksma ja leidma võimalikult palju papist liiklusmärke. Yessica, hästi elav ja liikuv tüdruk, käis juba vahepeal õpetajale näitamas, kui palju ta märke leidis. Kui aga mäng lõppes, andis Yessica õpetajale vaid neli märki. Küsimusele, miks tal mängu lõppedes ainult neli märki on, vastas Yessica, et oli jaganud ülejäänud nendele, kes ei leidnud mitte ühtegi märki. Õpetaja proovis veel kord seletada, et mängu võidab see, kes kõige rohkem märke korjab. Yessica vastas, et ta pidi need ikkagi neile andma, sest nad olid nii kurvad.

Allikas: www.olympiaharidus.eu.